

## 29. Perjantaina 2 päivänä kesäkuuta 1995

kello 13

### Päiväjärjestys

#### Ilmoituksia

#### Vaaleja

- 1) Valiokuntien täydennysvaalit ..... 663
- 2) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali ..... ”
- 3) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali ..... ”

#### Kolmas käsittely

- 4) Hallituksen esitys laiksi yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 1/1995 vp  
Talousvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

- 5) Hallituksen esitys laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain 2 ja 20 §:n muuttamisesta ..... 664

Hallituksen esitys 2/1995 vp  
Talousvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

#### Toinen käsittely

- 6) Hallituksen esitys valmisteverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi ..... ”

Hallituksen esitys 12/1995 vp  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

### Lähetekeskustelu

- 7) Hallituksen esitys pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... 664

Hallituksen esitys 29/1995 vp

- 8) Hallituksen esitys öljyn aiheuttamien pilaantumisvahinkojen kansainvälistä korvausrahaa koskevan sopimusjärjestelyn ja lainsäädännön muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 30/1995 vp

- 9) Lakialoite laiksi opintotukilain 11 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta ..... ”

Lakialoite 13/1995 vp (Aula ym.)

#### Mietintöjen pöydällepano

- 10) Vuoden 1994 valtiopäiviltä lepäämässä olevat ehdotukset saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskevien säännösten ottamisesta Suomen Hallitusmuotoon ja muuhun lainsäädäntöön ..... 672

Lepäämässä olevat lakiehdotukset (HE 248/1994 vp)  
Perustuslakivaliokunnan mietintö 1/1995 vp

- 11) Hallituksen esitys Argentiinan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molempipuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... ”

Hallituksen esitys 3/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

12) Hallituksen esitys Chilen kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. 672

Hallituksen esitys 4/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

13) Hallituksen esitys Korean tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. 672

Hallituksen esitys 5/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

14) Hallituksen esitys Thaimaan kuninkaskunnan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. 672

Hallituksen esitys 6/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

15) Hallituksen esitys Vietnamin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. 673

Hallituksen esitys 7/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 5/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Halonen, Huttu, Hyssälä, Immonen, Juhantalo, Kautto, Kempainen, Kukkonen J., Kurola, Lindroos, Manninen, Mönkäre, Niinistö, Ojala O., Ojala R., Pesälä, Puisto, Rask, Rinne, Saapunki, Saario, Salo ja Tahvanainen.

## Ilmoitusasiat:

### Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Halonen,

Huttu ja Kempainen sekä yksityisasioiden takia edustajat Hyssälä, Immonen, Juhantalo, Kautto, J. Kukkonen, Kurola, Manninen, Mönkäre, O. Ojala, R. Ojala, Pesälä, Puisto, Rask, Saario, Salo ja Tahvanainen.

## Uudet hallituksen esitykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 41—49.

## U-asiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 1.6.1995 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu asia n:o U 4.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian eli

yleiskatsauksen Euroopan komission 26 päivänä huhtikuuta 1995 hyväksymästä Euroopan yhteisöjen alustavasta talousarvioesityksestä vuodelle 1996

käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

Mainittu yleiskatsaus on nähtävänä pääsihteerin huoneessa.

## Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 16, 18, 20, 22, 24, 30 ja 32. Nämä kysymykset vastauksiineen on nyt jaettu edustajille.

## Perustuslakivaliokunnan jäsenet

P u h e m i e s : Valiokuntapaikkojen järjestyä varten pyytää ed. Vanhanen vapautusta perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

**P u h e m i e s :** Ilmoitetaan, että perustuslakivaliokunnan täydennysvaali toimitetaan ensi tiistaina 6 päivänä kesäkuuta kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat vaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi tiistaina kello 11.

### Hallituksen esityksen 37/1995 vp siirto

**P u h e m i e s :** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että maa- ja metsätalousvaliokuntaan 30.5.1995 pidetyssä istunnossa lähetetty hallituksen esitys n:o 37 laiksi maatalouden interventiorahastosta annetun lain muuttamisesta siirrettäisiin valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

**E d. T u o m i o j a :** Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että valiokunta kokoontuu tänään perjantaina kello 14 valiokunnan huoneessa.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

#### 1) Valiokuntien täydennysvaalit

**P u h e m i e s :** Päiväjärjestyksen 1) asiana on valiokuntien täydennysvaalit.

Kun suuren valiokunnan ja työasiainvaliokunnan täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka olen tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimielisiä ja että valituiksi ovat ehdokaslistojen mukaisesti tulleet seuraavat edustajat:

*suureen valiokuntaan* jäseneksi ed. Saari sekä *työasiainvaliokuntaan* varajäseneksi ed. Vanhanen.

Asia on loppuun käsitelty.

#### 2) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

**P u h e m i e s :** Päiväjärjestyksen 2) asiana on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka olen tarkastanut ja hyväksynyt, on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan varajäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituksi on ehdokaslistan mukaisesti tullut varajäseneksi ed. Veteläinen.

Asia on loppuun käsitelty.

#### 3) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali

**P u h e m i e s :** Päiväjärjestyksen 3) asiana on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka olen tarkastanut ja hyväksynyt, on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen varajäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituksi on ehdokaslistan mukaisesti tullut ed. Vihriälä ed. Korteniemen ensimmäiseksi varamieheksi vapautuksen saaneen ed. Koistisen sijaan.

Asia on loppuun käsitelty.

#### 4) Hallituksen esitys laiksi yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely  
Hallituksen esitys 1/1995 vp  
Talousvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

**P u h e m i e s :** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**5) Hallituksen esitys laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain 2 ja 20 §:n muuttamisesta**

Kolmas käsittely  
Hallituksen esitys 2/1995 vp  
Talousvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

**P u h e m i e s :** Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**6) Hallituksen esitys valmisteverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta**

Toinen käsittely  
Hallituksen esitys 12/1995 vp  
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

**P u h e m i e s :** Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsitelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 3, 9, 10, 11 ja 13 §, 16 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 18 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 20 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 24, 32, 33, 54 ja 54 a §, 59 § ja 13 luvun otsikko sekä 71 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 2, 3 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**7) Hallituksen esitys pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä**

Hallituksen esitys 29/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

**8) Hallituksen esitys öljyn aiheuttamien pilaantumisvahinkojen kansainvälistä korvausrahastoa koskevan sopimusjärjestelyn ja lainsäädännön muuttamisesta**

Hallituksen esitys 30/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

**9) Lakialoite laiksi opintotukilain 11 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

Lähetekeskustelu  
Lakialoite 13/1995 vp (Aula ym.)

**P u h e m i e s :** Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

**Keskustelu:**

**Ed. A u l a :** Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan opintotuki uudistuksen jatkamista niin, että kodin ulkopuolella asuvien opiskelijoiden 20 vuoden ikään perustuvasta opintorahan porrastuksesta asteittain luovutaan eli näin ollen alle 20-vuotiaiden opiskelijoiden epäoikeudenmukainen asema korjataan. Tämä on esitetty toteutettavaksi asteittain niin, että muualla kuin vanhempien luona asuville alle 20-vuotiaille korkeakouluissa opiskeleville esitetään opintorahan nostoa 1 570 markkaan 1.7.1996 alkaen ja muissa oppilaitoksissa opiskeleville alle 20-vuotiaille esitetään opintorahan nostoa 1 300 markkaan 1.7.1997 alkaen. Tietysti lakialoitteen hyväksyminen edellyttää luopumista Lipposen hallituksen esittämistä opintotuen leikkauksista.

Edellisen hallituksen aikana uudistettiin opintotukijärjestelmää taloudellisen niukkuudenkin oloissa. Opintorahaa nostettiin tuntuvasti. Toimenpiteiden taustalla oli estää opiskelijoiden liiallinen velkaantuminen sekä kehittää opintotukea asteittain perustoimeentulon turvaavaksi. Opintotukeen totta kai jäi vielä puutteita ja siksi keskustan tavoitteena on jatkaa tätä uudistusta. Tällä vaalikaudella eli opintotuki uudistuksen toisessa vaiheessa tulee korjata juuri kipeimpiä epäkohtia, joista kaikkein kiireellisin on alle 20-vuotiaiden opiskelijoiden ikään perustuva opintorahan porrastus.

Valtiontalouden kannalta aloitteemme on hy-

vin realistinen, sillä varoja opintotukijärjestelmän kehittämiseen saadaan, kun vanhojen opintolainojen korkotukimäärärahoista säästyy varoja. Tänä vuonna vanhojen opintolainojen järjestelmään kuluu rahaa noin 400 miljoonaa markkaa, ja on arvioitu, että vuonna 1988 tämä rahamäärä on korkeintaan noin 180 miljoonaa markkaa, eli siitä tulee jo säästöä noin 220 miljoonaa markkaa vuositasolla. Uudistuksen kustannukset ovat sellaiset, että korkeakouluopiskelijoiden osalta vuositasolla opintorahan korotus alle 20-vuotiaille maksaa 22 miljoonaa markkaa ja keskiasteen opiskelijoiden osalta 300 miljoonaa markkaa. Katsomme, että on oikeudenmukaista käyttää korkotukijärjestelmästä vapautuvat rahat ikärajan purkamiseen.

Lippen hallituksen esittämiä opintorahatason leikkauksia ei tule hyväksyä, sillä opintoraha on jo nyt perusturvaetuuksista alhaisin, ja päinvastoin velanoton tarvetta on koetettava opiskelijoilla vähentää ja kehittää todella opintorahaa vähimmäistoimeentulon takaavaksi. Tarkoituksena on, että aloite käsitellään eduskunnassa jo olevan hallituksen esityksen yhteydessä. Hallitusohjelmassa ei, ihme kyllä, ollut mitään opintotuen kehittämistavoitteita. Siellä ei ollut mitään mainintaa edes ikärajan purkamisesta, vaikka kaikki puolueet ennen vaaleja ilmoittautuivat tämän tavoitteen kannattajiksi. Odotankin, että aloitteen käsitelyssä näkyy se yhteinen ja laaja tahto, mikä jo ennen vaaleja oli alle 20-vuotiaiden opiskelijoiden aseman korjaamisesta.

Aloite on saanut hyvin myönteisen vastaanoton. Olen siitä iloinen. Olen muun muassa mm. saanut Oulun yliopiston ylioppilaskunnalta kannanoton, jossa he tukevat aloitetta. Samoin olen erittäin iloinen siitä, että nuorsuomalaisten eduskuntaryhmä on ilmoittanut myöskin kannattavansa aloitetta.

Ed. Penttilä: Arvoisa puhemies! Aikaisemmin olen tässä salissa sanonut, että hallitukselta puuttuu visio siitä, mitä rakenteellisia uudistuksia Suomessa tarvitaan nimenomaan sosiaaliturvaan liittyvissä kysymyksissä. Tosin on muitakin suuria asioita, joista visio puuttuu.

Lakialoite on tärkeä paitsi sen takia, että siinä korjataan opiskelijoiden eriarvoista asemaa, myös siksi, että tähän voidaan liittää periaatteellinen visio siitä, että erilaisia tukimuotoja yksinkertaistetaan ja karsitaan ja siirrytään pikkujalaa perustulomalliin, joka kohtelee kansalaisia samalla tavalla. Näistä periaatteellisista syistä nuorsuomalaiset kannattavat tätä lakialoitetta.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula totesi, että hallitusohjelmaan ei sisälly mitään näkemyksiä opintotuen kehittämistä. Itse katson, että tämä ei nyt aivan pidä paikkaansa, koska talous- ja työllisyysosassa todetaan, että hallitus ryhtyy toimiin sosiaaliturvan ja verotuksen yhteensovittamiseksi siten, että kaikissa valintatilanteissa yksilön on kannattavampaa tehdä työtä kuin olla toimeettomana. Katson, että tämä kohta, joka on hyvin painokkaasti sanottu, koskee myös opintotukea. Itse ainakin olen sitä mieltä, että kun siihen sosiaaliturvan peruseremonttiin, johon liittyvä lainsäädäntö hallitusohjelmassa luvataan antaa eduskunnalle ensi vuoden keväällä käsiteltäväksi, ryhdytään, myös opintotuki on osa tätä suurta kokonaisuutta. Tämä oikeastaan vastauksena myös siihen, mitä ed. Penttilä totesi.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kernaasti voi yhtyä ed. Aulan lakialoitteeseen, ja on toivottavaa, että se valiokunnassa saa asianmukaisen ja perusteellisen käsittelyn jo tämän kevään aikana ennen niitä vaiheita, jolloin syksyn aikana hallitus antaa jatkoesityksiä ja tuo eduskuntaan jatkotoimia opintotuen leikkaamiseksi.

Minusta on tärkeää tällaisen periaatteellisen keskustelun käyminen tästä asiasta jo tämän kevään aikana siitä syystä, että opintotukeen ja nimenomaan opintorahaan kajoaminen on historiallinen ratkaisu. Koko opintotukijärjestelmän olemassaolon aikana ei kertaakaan tähän mennessä opintotukijärjestelmästä ja nimenomaan opintorahajärjestelmästä ole leikattu. Tämä hallitus tekee historiallisen ratkaisun ja historiallisen teon, jos se saa eduskunnan mukaan leikkaamaan opintotukea nimenomaan sen tärkeästä rakenteellisesta puolesta eli opintoraha-

hasta. Minä ymmärrän ja keskustan eduskuntaryhmä laajaltikin ymmärtää, totta kai, säästöjen tarpeen, mutta perusturvaan kajoaminen, josta laajasti ymmärrettyä on kysymys nimenomaan opintotuen opintorahaosassa, tähän tapaan ei ole mielestämme perusteltua. Samalla tavalla kuin me muutenkin vastustamme perusturvaan kajoamista, tulemme kovalla kädellä vastustamaan myös nimenomaan tähän asiaan kajoamista ja erityisesti tähän asiaan kajoamista sen takia, että lapsilisäjärjestelmään kajoamisen ohella opintorahan leikkaus on toinen historiallinen asia, johon koskaan ennen näiden järjestelmien voimassa ollessa Suomessa ei ole leikkauksia tehty.

Kiinnitän vielä huomiota siihen, että edellisellä vaalikaudella suoritettiin opintotukijärjestelmään melkoinen remontti. Remontin ydin koski nimenomaan korkeakouluopiskelijoiden opintotukijärjestelmää. Viime vaalikaudella korkeakouluopiskelijoiden opintoraha nousi 680 markasta kuukaudessa 1 570 markkaan kuukaudessa. Samassa vaiheessa, ja samassa yhteydessä toki nimenomaan lainapuolella tehtiin tiettyjä muutoksia niin, että lainaosan korko muuttui markkinaehtoiseksi, mutta tämän muutoksen opintotukea heikentävä vaikutus oli verrattomasti pienempi kuin oli se anti, se lisä, jota opintorahan korottaminen 680 markasta kuukaudessa 1 570 markkaan kuukaudessa käytännössä merkitsi.

Hallituksen kaavailut tänä ja ensi vuonna yhteensä 425 miljoonan markan leikkaamiseksi opintotuesta eivät siis ole meidän mielestämme perusteltuja. Korostan vielä sitä, mitä aiemmissa yhteyksissä, muun muassa hallitusohjelmasta käydyssä keskustelussa, keskustan ryhmän toimesta on sanottu: Tarvitaan säästöjä myös valtion menoihin, mutta nämä säästöt eli vaalikauden mitassa runsaan parinkymmenen miljardin markan säästäminen koko kansan harteille oikeudenmukaisesti jaettuna ei olisi mikään vaikea tempu tilanteessa, jossa keskimäärin ihmisten ansiot selvästi kasvavat. Tänä vuonna tuposetin mukaan käytettävissä olevat tulot kasvavat 6 prosenttiyksiköllä edelliseen vuoteen verrattuna.

Oikeudenmukainen säästötärpeitten jako koko kansan harteille ei olisi mikään suuri urakka. Kun näin on, emme todella hyväksy sitä, että nämä leikkaukset kohdennetaan tiettyihin, sanoisiko, yhteiskunnan kannalta tärkeihin ja erityistä vaalimista vaativiin kohteisiin. Sitä on myös opintotuki, ja niitä leikkauksia emme hyväksy.

Toivon siis, että ed. Aulan aloite saa valiokunnassa mahdollisimman seikkaperäisen ja myös periaatteellisen käsittelyn siitä periaatteellisesta syystä, että historiassa ensimmäisen kerran ollaan opintorahaa nyt leikkaamassa.

Ed. Kiviniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen ja myös ed. Aulan puheenvuoroihin ja ed. Aulan aloitteeseen on hyvin helppo yhtyä, koska aloite on linjassa kaiken sen kanssa, mitä keskustakin viime vuosina on esittänyt.

Kun Lipposen hallitus säästöleikkauksen esitti, olin hyvin hämmästynyt, mihin oli kadonnut yhteinen tahto kansanedustajilta ja eri puolueilta

parantaa opiskelijain asemaa, se sama tahto, joka löytyi silloin, kun opintotuki uudistusta tehtiin, ja se sama tahto, joka löytyi vielä ennen vaaleja. Mutta vaalien jälkeen tuo yhteinen tahto oli pois pyyhkäisty. Erityisen huolissani olen siitä ja vähän pettynyt siihen, että hallituspuolueitten nuorilta kansanedustajilta ei löydy nyt tahtoa tämän asian eteenpäinviemiseen eli siihen, että alle 20-vuotiaat saataisiin tämän tuen piiriin. Mutta mielissäni olen siitä, että ainakin hallituspuolueitten opiskelijajärjestöt ja myös nuorsuomalaiset ovat nyt ottaneet kantaa tämän esityksen puolesta. Toivon, että järki otettaisiin käteen tämän asian eteen, koska ei mitään kunnollisia perusteita ole näitten opintotukileikkausten tekemiseksi. Se ei ole sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta ollenkaan oikeudenmukaista eikä oikein.

Ministeri Andersson: Arvoisa puhemies, fru talman! Halusin kommentoida ed. Aulan lakialoitetta, jossa hän ehdottaa, että opintotukea parannettaisiin ja alle 20-vuotiaitten opiskelijoiden heikot etuudet nostettaisiin niin, että ikädiskriminaatio poistuisi.

Minä toistan vielä kerran sen saman, mitä olen sanonut monta kertaa keskustelussa: Ainoa syy opintotukileikkaukseen, 300 miljoonaa markkaa, (Ed. Pekkarinen: 425!) on se, että valtion budjettimenot on supistettava — jokainen tämän tietää — ja myös sillä tavalla, että kun tulonsiirroista leikataan, sen pitää kohdistua kaikkiin. Minä olen samaa mieltä kuin ed. Aula, että tähän linjaukseen pitäisi päästä. Minulla oli vain valittava tehtävä keksiä sen tyyppinen menosupistutus ja leikkaus opintotuesta, joka mahdollisimman vähän vahingoittaisi opiskelijan mahdollisuuksia opiskella. Silloin päädyin tähän malliin, joka on tunnettu, eli 30 markkaa pois sekä korkeakoulu- että muilta opiskelijoilta opintorahaa ja 7 prosenttia poistetaan asumistukea. Se tekee keskimäärin ehkä noin 100 markkaa kuukaudessa, mikä tietysti tuntuu opiskelijan budjetissa. Sen minä myönnän, mutta sillä saatiin säästötaivoite toteutetuksi.

Ehkä kaikkein hankalin kohta koskee kotona asuvia, usein hyvin pienituloisia, joihin kohdistuu nyt kaksinkertainen leikkaus, ja tähän pyritään jo ensi vuonna saamaan korjaus.

Se, mitä on yritetty tässä tilanteessa jopa myönteistäkin tehdä, on myös kaikilla tiedossa. Mielestäni on kuitenkin myös tärkeätä, että opiskelija, kun hän opiskelee, näkee opiskelun investointina tulevaisuuteen, ja kun työllisyystilanne

vähitellen paranee, opiskelijan olisi turvallisempaa myös käyttää hyväksi sitä opintolainamahdollisuutta, jota nyt käytetään hyvin vähän. Ainoastaan 17 prosenttia opiskelijoista uskaltaa ottaa markkinakorkoista lainaa, ja tähän pyrimme kehittämään sellaista varmuusjärjestelmää, että opiskelija ei olisi mahdollisten korkohyppäysten ja nopeiden korkomuutosten armoilla.

Myönnän, että tämä koko opintotukileikkaus on tuskallinen, eikä sitä kukaan tee mistään muusta syystä kuin niistä yleisistä säästösyistä, joihin on sitouduttu hallitusohjelmassa ja hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson perusteli tuttuun tapaan opintorahan leikkauksia, mutta hän ei ottanut kantaa aloitteen varsinaiseen omaan sisältöön eli alle 20-vuotiaiden opintorahan alempan määrään ja porrastuksesta luopumiseen asteittain. Tästä asiasta ei myöskään ole hallitusohjelmassa sanottu mitään. Kuitenkin muistan, että olin mm. Suomen ylioppilaskuntien liiton vaalipaneelissa ennen vaaleja ja siellä oli mukana myös silloinen ed. Andersson. Paneelissa kaikki olivat yksimielisiä siitä, että juuri alle 20-vuotiaiden asema pitäisi ensi töikseen seuraavan eduskunnan korjata. Olisin halunnut mielelläni kuulla ministerin kannanoton juuri tähän: Onko hallituksella mitään aikataulua tämän ikärajan korjaamiseksi.

Edellä ed. Satu Hassi viittasi siihen, että sosiaaliturvaa ja verotusta yhteensovitetaan kannustavasti, mutta siinäkin suhteessa nämä toimenpiteet menevät juuri väärään suuntaan: Kun opintorahaa heikennetään, työttömyyspäiväraha tulee nuoren kohdalla koko ajan edullisemmaksi. Erityisen suuri se ongelma on juuri alle 20-vuotiaiden kannalta. Siinäkin suhteessa nämä toimenpiteet eivät nyt ole oikein loogisia. En ole tyytyväinen siihen painotukseen, että nyt vain lainajärjestelmää kehitettäisiin. Siinä on puutteita, ja sitä on edistettävä, mutta samalla tulisi ottaa kantaa siihen, että opintorahaa pitää kehittää perustoimeentulon turvavaksi etuudeksi.

Ministeri A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies, fru talman! Muistan hyvin sen paneelin, jossa me olimme yhdessä Vanhalla ylioppilastalolla. Puhuin sen puolesta, että alle 20-vuotiaiden asemaa tulisi kohentaa. Se on aivan totta. Ainoa ongelma on, että se aika huonosti sopii siihen, että pitää saada menosupistuksia. (Ed. Pekkarinen: Eivät-

kö ne olleet tiedossa silloin, kun oli paneeli?) — Eivät olleet tiedossa.

Mitä tulee siihen, että nuoriin kohdistuu mahdollisesti heikennyksiä eri puolilta samoihin ryhmiin ja henkilöihin, tätähän selvittelään ministeri Arja Alhon työryhmässä tällä hetkellä.

Ed. Aula vielä puhui siitä, että on epäsuhta siinä, että jos koulusta tullessa jää työttömyyskortistoon, saa työttömyyskorvausta 114 markkaa päivässä, joka tekee suurin piirtein 900 markkaa joka toinen viikko, mutta jos lähtee opiskelemaan, opintoraha on huomattavasti pienempi, 250—600 markkaa. Tässä on selvä epäsuhta. Mielestäni tulisi kehittää sellainen järjestelmä esimerkiksi nyt, kun työmarkkinatukiasiaa mietitään, joka aina kannustaisi nuorta lähtemään opiskelemaan, koulutukseen tai sitoutumaan aktiiviseen työhön ja työllistämiseen tähtäävään toimintaan, oppisopimusjärjestelmään, lisäkoulutukseen, ammattikoulutukseen. Tällainen mielestäni sillä tavalla poistaisi tätä epäkohtaa, ettei olisi houkuttelevaa jäädä suuremman työmarkkinatuen turvin olemaan passiivisesti. Mutta se edellyttää sitä, että aina on tarjolla näille nuorille koulutuspaikka, oppisopimusjärjestelmä tai jokin muu. Ei ole mahdollista, että heikennetään työmarkkinatukea ilman, että on tarjolla aktiivinen vaihtoehto, ja tähän totta kai pyritään.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen samaa mieltä ed. Pekkarisen kanssa siitä, että hallituksen lakiesitys merkitsee puuttumista perusturvaan. Sikäli lakiesitys on hyvin mielenkiintoinen, että mehän kykenimme, vasemmisto ja oppositio, koko viime hallituskauden estämään puuttumisen perusturvaan. Hallitus toi kyllä eduskunnalle useitakin lakiesityksiä, jotka olisivat merkinneet puuttumista perusturvaan, mutta oppositiosta käsin kykenimme estämään perusturvan heikentämisen. Mutta nyt kun olemme hallituksessa, tämä hallitus on tuomassa esityksiä, jotka merkitsevät perusturvan leikkauksia.

Pidän tietenkin hyvin ongelmallisena sitä, että erityisesti tässä lakiesityksessä kaikkein vähävaraisimpiin kohdistuu kaikkein suurimmat leikkaukset ennen kaikkea silloin, kun kyse on kotona asuvien vähävaraisten osalta toteutuvista lähes kaksinkertaisista leikkauksista. En oikein ymmärrä sitä logiikkaa, mitä ministeri Andersson edustaa, että leikkaus on ongelmallinen ja huono, mutta se voidaan korjata ensi vuonna. Eikö olisi parempi jättää tämä leikkaus tekemättä, niin sitä ei tarvitsisi korjata ensi vuonna?

Viime keskustelussa, jossa opintotuki oli esillä, kysyttiin lain työllistäviä vaikutuksia. Kyllä opintotukilain muutoksella on työllistävä vaikutus. Opintotukikeskukseen joudutaan palkkaamaan lisähenkilökuntaa sen takia, että saadaan tämä sotku selvitettyksi.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan linjahan on ja on ollut se, että päästetään erityisryhmä toisensa jälkeen kantamasta yhteistä taakkaa. Tällä tavalla supistetaan niiden ihmisten lukumäärää, jotka joutuvat kortensa kekoon kantamaan. Toki me tiedämme kaikki ja olemme samaa mieltä, että opiskelijat tarvitsevat kaiken mahdollisen tuen. Tavalla tai toisella se tullaan heille jatkossa järjestämäänkin. Mutta tässä on kysymys siitä, että nämä leikkaukset toteutetaan yhdenvertaisesti kaikkia kansalaisia koskien, mutta kuitenkin oikeudenmukaisesti painottaen. Näinhän hallituksen esityksessä tapahtuu. Opiskelijoiden suhteellinen osuus kuitenkin verrattuna moniin muihin kansalaisryhmiin on tässä pienempi. Tässä mielessä hallituksen linja on oikeudenmukainen.

Ed. Laakson kanssa olen eri mieltä sikäli, että tässä ei ole perusturvaan kajoamisesta kysymys, sitä ei toki opintotuki ole, vaikka se merkittävä turva sinänsä on.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kiinnostunut tietämään, mikä lopulta on keskustan eduskuntaryhmän kanta opintotuessa opintorahan asemaan. Kun opintotukiudistusta viime kaudella käsiteltiin, ministeri Isohookana-Asunmaa katsoi, että opintotuki ei ole varsinaisesti perusturvaa. Tällä hän perusteli sitä, että opiskelija tarvitsee opintorahan lisäksi jotain muuta toimeentuloa, oli se sitten lainaa, työssäkäynnistä saatavaa palkkaa tai vanhemmilta saatavaa avustusta. Näin ollen idea siitä, että opintotuki varsinaisesti on perusturvaa, on keskustan ajatusmalleissa varsin uusi. Toivoisin, että keskusta nyt päättäisi, mikä ajatuskulku asiassa oikein on.

Mitä tulee hallituksen esitykseen, jota salissa aiemmin on käsitelty, opintotuen leikkaamisesta, leikkaushan on kompromissi. Eri hallituspuolueiden edustajat ovat tässäkin keskustelussa tuoneet esiin tyytymättömyyttään asiassa. Vihreät olisivat leikkausta hallitusneuvotteluissa pienentäneet, mutta todellakin kysymys on kompromissista.

Mitä tulee rakenteellisiin ratkaisuihin joko yli-

päätään tulonsiirroissa tai toimeentuloturvasa, niin niitä on vaikea toteuttaa hyvin nopeasti. Tällaisia rakenteellisia ratkaisuja ei edellisessä hallituksessa juurikaan pohjustettu, vaan toimittiin juustohöyläperiaatteen mukaisesti, joten uuden hallituksen on aika vaikea toteuttaa nopeasti näitä rakenteellisia ratkaisuja.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastauspuheenvuoroni koskee ed. Pekkarisen puheenvuoroa hänen todettuaan, että tämä hallitus on tekemässä todella ennennäkemätöntä historiaa. Kyllä, ed. Pekkarinen, Ahon hallituskin teki todella historiaa, joka jää aikakirjoihin. Se hallitus nimittäin heikensi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluedellytyksiä ennennäkemättömällä tavalla. Ed. Pekkarinen, opiskelijoiden opiskeluedellytyksiin kuuluvat paitsi opiskelijoille tärkeät opintososiaaliset asiat myös ja hyvin tärkeinä ne olosuhteet, jotka meidän korkeakoulumme pystyvät opiskelijoille tarjoamaan.

Tässä leikkaustoiminnassa edellinen hallitus, teidän hallituksenne, teki todella historiaa silpoessaan korkeakoulujemme määrärahat, nimenomaan käyttömäärärahat, sen lisäksi pystymättä tekemään minkäänlaisia rakenteellisia ratkaisuja ja sallien käyttömäärärahojen silpomisen minimiin. Tämä, ed. Pekkarinen, heikensi suunnattomasti opiskelijoiden elämää, juuri opiskelulosuhteita, kirjastopalveluja ja informaatiopalveluja, sekä aiheutti opettajavoimien pienentämistä. Tämä aikaansai korkeakouluopiskelijoille opintojen viivästymistä. Tämä on kokonaisuus.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ministerille totean, että jos hän ei tiennyt muutama aika sitten säästötarpeita, se tuntuu aivan käsittämättömältä. Ministeri Anderssonin on taatusti täytynt tietää tuossa keskustelussa, mihin ed. Aula viittasi, mikä on talouden tila yleensä maassa ja valtiontalouden tila. Päinvastoin tuon vaiheen jälkeenhän kaikki se numerotietous, mikä on tullut, on osoittanut, että Suomi on paremmassa tilassa, kuin ennen vaaleja oppositio muun muassa ed. Anderssonin johdolla aikanaan tai kertoi. Tosi-asiaksi jää, että ministeri Andersson on historiallinen ministeri siinä, että hänen aikanaan ensimmäisen kerran opintorahaa tässä tasavallassa tullaan leikkaamaan, hänen toimiessaan ministerinä.

Mitä tulee siihen, ed. M. Pohjala, että kaikilta leikataan tasapuolisesti, niin näinhän asia ei ole.



Kaikki kansalaiset eivät osallistu näihin säästötalkoisiin, te tiedätte sen. Osa kansalaisista saa tuloihinsa merkittävän lisän kahta kautta, ansioiden nousun kautta ja toisaalta verotuksen keventämisen kautta, eikä heiltä oteta penniäkään millään tavalla pois.

Ed. Luhtanen, viime vaalikaudella silloisen hallituksen toimesta todella käyttömenoja jouduttiin leikkaamaan myös yliopistoilta. Nykyinen puhemies oli silloin asianomainen ministeri, mutta nykyisen puhemiesin toimiessa ministerinä edellisen vaalikauden hallituksen aikaan korkeakoulujen sisäänottoja, ed. Luhtanen, lisättiin eikä vähennetty. Korkeakoulujen sisäänottoa lisättiin eikä vähennetty.

Mitä tulee, ed. U. Anttila, siihen, onko tämä nyt perusturvaa vai ei, on yhtä turhan kanssa taiteilla sen asian kanssa, mitä tämä käsitteellisesti on. Omassa puheenvuorossani sanoin, että on tämä nyt perusturvaa tai jotain sitä käsitteellisesti lähellä olevaa, se on semantiikkaa. Olen siitä on se, että 425 miljoonaa markkaa lähtee opiskelijoiden aineellisesta tuesta pois tänä ja ensi vuonna yhteensä, ja se on iso asia.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Minun mielestäni opintotuki on perusturvaa. Se on suurelle joukolle suomalaisia nuoria perusturvaa, ei toki kaikille. Niiden hyväosaisten nuorten, jotka saavat kotoa riittävästi tukea, ei ole tietysti tarpeen ottaa vastaan ainakaan opintolainaa. Myös perusturvasta ja sen heikentämisestä on kysymys hallituksen esityksessä, joka täällä oli aikaisemmin käsitellyssä.

Kannatan tätä ed. Aulan tekemää lakialoitetta hyvin lämpimästi. Mielestäni tämä on myös hyvin vastuullisesti kirjoitettu. Vastuullisuus näkyy erityisesti siitä, että tämän voimaan saattaminen on rakennettu asteittain tapahtuvaksi. Tiedämme ihan kirrkaasti, että kansantaloudessa tapahtuu voimakasta kasvua tänä päivänä ja toivon mukaan, jos hallitus ohjelmassaan vähänkin onnistuu myös tulevina vuosina. Tätä tietysti voi epäillä, onnistuuko, mutta toivon mukaan näin on. Silloin, kun kasvua tapahtuu, on syytä siitä kasvusta myös satsata opiskelemaan nuoriin ja pitää opiskelu houkuttelevana nuorille jo ihan nuoresta lähtien eli niillekin, jotka ovat alle 20-vuotiaita ja joita tämä lakialoite koskee.

Tuo hallituksen jo aiemmin käsitellyssä ollut esitys koski voimassa olevan opintotuen leikkausta, joka täällä lakialoitteella tietysti kumoutuisi, mutta täällä korjattaisiin se pahin epäkohta, joka kieltämättä jäi viime kaudella laman syvim-

pinä hetkinä tehtyyn opintotuki uudistukseen. Se opintotuki uudistus tehtiin, vaikka tiedettiin, että taloudessa on suuria vaikeuksia. Haluttiin satsata nuoriin ja siihen, että nuoret menevät opiskelemaan eivätkä jää työttömyyskortistoon, eivät jää rakentamaan tulevaisuuttaan sen varaan. Todelakin tämän aloitteen erityisen hyvä puoli on se, että tässä on pehmeä tapa toteuttaa tämä. Toisaalta tämä poistaa sen kaikkein pahimman epäkohdan, joka on nyt voimassa olevassa laissa.

On ikävä todeta, että on niin, kuin äskeisessä keskustelussa todettiin: Eräille kansanosille ja nimenomaan hyvin toimeentulleille näissä taloustalukoissa ei taakkaa jaeta, mutta aktiivitoiminnan ulkopuolella oleville tulee raskas taakka ja jopa moninkertainen, niin kuin on tältä paikalta tullut moneen kertaan viime viikkoina todettua.

Arvoisa puhemies! Pidän tätä lakialoitetta niin tärkeänä, että katson, että tämä tulee käsitellä hallituksen esityksen rinnalla ja siten, että tämä korvaa sen, mikä on jo eduskunnalle annettu.

Ed. L a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen ed. Kankaanniemen kanssa samaa mieltä siitä, että opintoraha on perusturvaa, enkä ole samaa mieltä entisen ministerin Pekkarinen kanssa, että kysymys on semantiikasta. Jos ed. M. Pohjola tutustuisi hallituksen lakiesitykseen, hänkin huomaisi, että hallituskin määrittelee opintorahan perusturvaksi.

Täällä todetaan hallituksen esityksen n:o 21 sivulla 6, jos ed. M. Pohjola ehtii lukea: "Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin muuttamista koskevan hallituksen esityksen - - perusteluosan mukaan toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan kuuluisi opintotukilaisissa tarkoitettu opintoraha." Eli opintoraha on perusturvaa. Tämän hallitus itsekin omassa perusteluissaan myöntää todeten heikentävänsä perusturvaa. Nimittäin myöhemmin hallituksen esityksessä todetaan: " - - hallitus katsoo, että uudistus ei heikennä lakisääteistä perusturvaa kenenkään osalta siinä määrin, että siihen olisi sovellettava valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momenttia." Mutta hallituskin myöntää siis, että kysymys on perusturvan heikentämisestä, ja siitähän on kysymys. Tämän me kykenimme oppositiosta käsin torjumaan. Nyt kun olemme hallituksessa vaikuttamassa, tätä ei kyetty enää torjumaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Hassi puheenvuorossaan aikaisemmin tietyllä

tavalla siteerasi ministeri Jaakonsaaren linjaa siitä, että siirrytään tulonsiirtojen ja tukiaisten yhteiskunnasta työnteon yhteiskuntaan. En voinut käsittää tätä muuten, kuin että ed. Hassi tarkoittaa opintotuesta asteittain kokonaisuudessaan luopumista niin, että opiskelijat joutuvat kustantamaan opintonsa tekemällä työtä, esimerkiksi kesätyötä tai työtä opintojen ohella opintokauden aikana. Jos ed. Hassi tarkoitti näin, tilannehan on mahdoton. Ensinnäkin meillä pyritään siihen, että opiskelijat mahdollisimman nopeasti valmistuisivat. Työnteko opiskelukaudella haittaa luonnollisesti opiskelua ja valmistumista. Opiskelija kesäkautena tarvitsee myös aivan ilmeisesti jonkin asteista lepoa pystyäkseen täysimääräisesti opiskelemaan. Näin ollen työtä tekemällä vain ani harvat opiskelijat pystyvät opintonsa kustantamaan. Minä en ymmärtänyt, tai, kuten aina ed. Hassin osalta, kun hän huomattavasti älykkäämpi kuin minä, minä olen tietysti väärässä ja käsitin väärin.

Mitä tulee ed. Ulla Anttilan puheeseen kepun linjasta, se on kristallinkirkas. Edellisen hallituksen aikana aloitettu opintotuki uudistus ja tällä hetkellä ed. Aulan tekemä aloite osoittavat joka tapauksessa, vaikka sitä salissa ei hyväksyttäkään, mikä olisi ollut keskustan jatko sen aloitteen pohjalta, mikä tehtiin viime hallituksen aikana. Tässä on selvästi nähtävissä keskustan linja. Se on paperilla, osin toteutettuna, osin ehdotuksena. Tätä keskustan linjaa täällä nyt nykyinen hallitus on kaatamassa, oli se perusturvaa tai ei.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korkeakouluyhteisöstä tulevana tunnistan luonnollisesti erinomaisen hyvän opintotukileikkausten ongelmallisuuden. Ei kukaan tässä salissa, ei yksikään edustaja, iloitse näistä leikkauksista. On luonnollista, että leikkaukset liittyvät yleisempään valtiontalouden saneeraustarpeeseen, valtion menojen leikkauksitarpeeseen. Tässä tapauksessa opintotukikin on joutunut kohteeksi.

Tässä on olennaisinta ed. Aittoniemelle huomauttaa, että itse asiassa meidän pitäisi lähteä liikkeelle siitä lähtökohdasta, että opiskelu sinänsä tunnistettaisiin työn kaltaiseksi suorituksiksi. Lisäksi meidän pitäisi pyrkiä siihen, että tukijärjestelmä takaisi toimeentuloedellytykset opiskeluaikana kaikille opiskelijoille. Tällöin opintorahan pitäisi olla riittävän suuruinen. Nyt meillä on ongelma siinä, että tämä järjestelmä, joka on luotu, on itse asiassa kaikkein ongelmal-

lisin ja heikoin, koska opintoraha ei ole riittävä, mutta toisaalta opiskelijat eivät uskaltaudu otta-  
maan myöskään korkeakorkoisia markkinaehtoisia luottoja ja näin ollen yrittävät epätoivoisesti elää tällä niukalla opintorahalla.

Itse asiassa, jos opintorahaa ei voida korottaa, niin kuin tilanne tällä hetkellä valtiontaloudellisista syistä on, meidän pitäisi määrätietoisesti pyrkiä järjestelmään, jossa korko subventoitu lainoitus palautettaisiin ja tätä kautta opiskelijoille taattaisiin kunnolliset opiskelu-  
edellytykset.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Aittoniemi löysi ehkä merkittävimmän ristiriidan, joka selvästi-  
kin opposition ja hallitusrintaman välillä vallitsee. Viime kaudella opintotuki uudistus tähtäsi siihen, että opiskelijoiden kohtuutonta velkaantumista voitaisiin välttää, kun mentäisiin siihen, että valtio ei maksaisi tukea pankeille vaan tukisi opintorahan muodossa opiskelijoita ja opiskelua itseään. Se uudistus toteutettiin. Se jäi silloin kesken alle 20-vuotiaiden kohdalla. Uudistusta olisi pitänyt jatkaa. Tietysti jokainen eduskunta ja jokainen hallitus voi lakeja ja järjestelmiä muuttaa, miten tahtoo, mutta jonkinlaista johdonmukaisuutta pitäisi olla yleislinjana se, että se tuki, minkä valtio antaa opiskeluun, suunnattaisiin suorana opiskelijoille eikä pankkien kautta kannustamaan opiskelijoita velanottoon.

Ministeri Anderssonhan viimeisimmässä puheenvuorossaan viittasi siihen, että olojen parantuessa opiskelijat voisivat ottaa velkaa lisää ja rahoittaa sillä opintonsa. Minusta se ei voi olla meidän tavoitteemme.

Ed. Aulan aloitteen käsittelyssä nyt mitataan myös se, voisiko sanoa politiikan moraalinen puoli tässä kysymyksessä. Muutama kuukausi sitten vaalikentillä täysissä auditorioissa yliopistoilla opiskelijoiden edessä keskustusta oli lähes ainoa, joka puolusteli viime kauden opintotuki uudistusta. Lähes kaikki muut vaativat, että sitä pitää laajentaa alle 20-vuotiaisiin, kotona vanhempiensa luona asuviin ja asia pitää korjata, ja nyt mennään täysin päinvastaiseen suuntaan. Tätä on mahdoton perustella. Minusta tässä tehdään opiskelijoiden kannalta kaksinkertainen vahinko: Viedään rahat sekä viedään luottamus ja usko poliittiseen järjestelmään, sen vastuullisuuteen ja johdonmukaisuuteen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Keskustapuolueen suuntaan on ihan vaikea katsoa,

kun silmät häikäistyvät ja sokaistuvat, niin nuo sädekehät loistavat, etenkin ed. Aittoniemen sädekehä. Tosiasiassa tässä ongelmakentässä, mitä nyt hallitus kompromissein ratkoo, on keskustapuolueen eli Ahon — Viinasen hallituksen leima: 350 000—360 000 miljoonan valtion velka, työttömien armeija jne. Tässä on ongelma ja lähtökohta.

Ed. Pekkarinen täällä ennen pois lähtöään syyllisti ministeri Anderssonia aivan kohtuuttomasti. Meillä on onneksi sellainen kulttuuriministeri, joka ilmoittaa selkeästi, että hän on valmis näihin epäkohtiin, joita ed. Aulan esityksessä aivan oikein tuotiin esiin, puuttumaan ja ajamaan parempaa vaihtoehtoa. Niin kuin ed. U. Anttila totesi, kysymyksessä on hallituksen kompromissi.

Totean vielä myös sen, että ministeri Andersson teki opiskelijoiden kannalta paremman esityksen muutama viikko sitten. Tosin valtiovarainministeri Viinanen läksytti, samoin pääministeri Lipponen, siitä että tällaisia päätöksiä pitää näin tehdä, huolimatta siitä, että ehkä olisi löydetty muualta opetusministeriön sisältä säästöjä ilman tätä leikkausta.

Mutta itse asiaan. Keskustapuolueen on hyvin vaikeata tällä kiillottaa sädekehäänsä, koska on ollut itse viemässä valtiota tähän onnettomaan tilaan. Muistakaamme se, että edellinen hallitus ehti tehdä valtion velkaa vain 60 000 miljoonaan 31. joulukuuta 91 mennessä, kun se on siitä nyt jo kuusinkertaistettu. Eli tällä tavallahan asiaa pitäisi katsoa kokonaisuutena lainkaan väheksymättä niitä ongelmia, mitä liittyy ed. Aulakin asiaan ...

**P u h e m i e s** (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut! Pyydän ed. Tiusasta jatkamaan puhujakorokkeelta.

**P u h u j a** : Kiitos, lopetan.

**Ed. V i r t a n e n** : Arvoisa puhemies! Arvoisat eduskuntaan jäljelle jääneet kansanedustajat! Minä olin edellisen hallituksen kanssa aika lähellä tätä asiaa, koska olin koko sen ajan avoliitossa, aivan loppuaikaa en, opiskelijan kanssa, joten minulla on jonkinlainista omakohtaista kokemusta sekä elättämisestä että tuskista ja muista vastaavista edellisen hallituksen aikana.

Kun useasti, aivan kuin ex-ministeri Pekkarinen mainitsi, käytetään semantiikkaa, jotkut ehkä jo aavistavatkin, ketkä sitä semantiikkaa ovat aina käyttäneet. Se on tietysti hieno nimi

tälle kielillä puhumiselle. Mutta minulla on kokonaan lähtökohtana ollut se, että edellinen hallitus jostain kumman syystä oli hirvittävän sivistysvihamielinen. Kaikissa puheissa, kaikissa tomissaan se yritti vakuuttaa, kuinka kehittymätön suomalainen koululaitos tai yliopisto on, ja jokainen opettaja ja proffa, joka vähänkin puhui näistä asioista, kertoi siitä, että sama hiostusperiaate, mikä muuallakin yhteiskunnassa levitettiin näillä kaikilla kiristysysteemeillä, ulottui erittäin tehokkaasti eikä ainoastaan siis rahallisten resurssien vähentämisen kautta, muuallekin opiskelutasolle. Eli ehkä sivistys, ed. Aittoniemi, alkaa tulla taas ihanteeksi eikä ainoastaan ns. semantiikka. Sitä paitsi semantiikka tulee siemennys-sanasta, saattaa sopia tietyille agraaripeireille ehkä suuhun paremmin tällainenkin ilmaisu ainakin noin maistelumielessä, vaikka siitä ei mitään valmiimpaa tulisi-kaan.

Minkä takia tuo virhe tehtiin, mistä tässäkinataan oikeastaan koko ajan? Miksei kukaan kysy sitä, minkä takia kotiin jääneille annettiinkin enemmän rahaa? Minulle tulee sellainen kuva, että niitten ei ehkä haluttukaan lähtevän opiskelemaan. Jos ollaan sivistysvihamielisiä, niin eikö sellaiselle yhteiskunnalle, joka on vähän yksinkertaisempi ja perinteisempi, sovikin se, että saa rahaa siitä, että löhöö eikä tee mitään? Sitä paitsi sen virheenhän teki siis edellinen hallitus, että sinne jäi tällainen epäkohta, mikä se nyt onkaan, joka mahdollisti kaikennäköistä juttua, tai näin ollen alle 20-vuotiaiden läpä läpä.

Mutta tässä sanotaan näin: ”Toimenpiteiden taustalla oli pyrkimys estää opiskelijoiden liiallinen velkaantuminen sekä mahdollistaa opiskelu vanhempien varallisuudesta riippumatta.” Sekin näin vanhalle terapeutille haiskahtaa ja on kummallista. Esimerkiksi erään puolueen oikeistosiipi, joka oli hyvin vahvoilla tekemässä tätä uutta Suomea vähän aikaa sitten, tällaista vihervalkoista tai vihermustaa Suomea. Miten ne olivat niin hirvittävän kiinnostuneita siitä, että varallisuudesta riippumatta kaikki pääsisivät opiskelemaan ja muuta? Semantiikalta näyttää minun mielestäni sekini, että tässä nyt ollaan kauhean huolissaan siitä, mitä tämä hallitus tekee sille porukalle, jota itse tekivät koko ajan, mutta ovat nyt kääntäneet sen ikään kuin toisenlaiseksi tämän muutaman sadan markan takia.

Loppujen lopuksi tämä rahasta puhuminen on valitettavan arveluttavaa, koska toimittajilla

on useasti kiire muuallekin kuin kahville eli se on aika tällainen helppo keino vesittää koko kysymys. Tärkeintä olisi ennen kaikkea se, että tällainen investointi tulevaisuuteen ja Suomen uskomisen sivistysvaltioksi saataisiin taas heräämään opiskelijoitten mielessä.

Totta kai meikälinen olisi mielissään, jos opintoraha olisi suurempi. Mutta opintorahahan tavallaan on nyt mahdollistanut sen, että pystyt elämään opintorahalla. Tietyissä esimerkiksi ekologisissa piireissä, köyhemmissä piireissä, opittiin jopa elämään opintorahalla. Jotkut meistä taitavista ja jotkut minunkin lähelläni olevista taitavista ihmisistä oppivat elämään jopa pelkästään opintorahalla.

Nyt alkaa muka olla joitain sellaisia vaatimuksia, että tarkoitus olikin tehdä opintorahasta jotain sellaista, ettei tarvitse enää koskaan ottaa velkaa. Todellisuudessa jokainen teistä tietää, että vaikka opintovelka olikin hirveä tavalliselle opiskelijalle silloin teidän hallituksenne aikana, sen edellisen. Silti jos maaseudulta lähti ainakin entisaikaan säästöpankista tai osuuspankista tultua mieheltä hakemaan lainaa, eihän sitä tarvitse opintolainaksi nimittää. Sen prosentti ei ollenkaan ole ollut niin päätähuimaava, että olisi resukan täytynyt pelkästään opintorahalla opiskella.

Eli jälleen kerran mielenkiinnosta halusin osallistua keskusteluun. Kun kerta asiat on sotkettu tällä lailla, niin sotketaan sitten kunnolla, ehkä lähtisi käyntiin tätä homma eikä jäisi paikalleen vellomaan siinä, että nyt lopultakin suomalainen opiskelijaressukka joutuu täysin hunningolle, kun joku tajuaa, missä tilassa Suomi on, ja ajattelee sitä, että opiskelijoilla ja koulu-laisilla olisi töitä sitten, kun he joskus valmistuvat. Minä siis täydestä sydäimestä haluaisin, että kaikki saisivat rahaa oikein kunnolla, siis todellisuudessa oppositioasenne minulle tässä mielessä olisi kyllä ihana. Mielelläni pistäisin opintorahaa viisi tonnia. Pistääkö joku paremmaksi?

**P u h e m i e s :** Asian käsittely keskeytetään.

**10) Vuoden 1994 valtiopäiviltä lepäämässä olevat ehdotukset saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskevien säännösten ottamisesta Suomen Hallitusmuotoon ja muuhun lainsäädäntöön**

Lepäämässä olevat lakiehdotukset (HE 248/1994 vp)  
Perustuslakivaliokunnan mietintö 1/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi keskiviikon täysistuntoon.

**11) Hallituksen esitys Argentiinan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä**

Hallituksen esitys 3/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi keskiviikon täysistuntoon.

**12) Hallituksen esitys Chilen kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä**

Hallituksen esitys 4/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi keskiviikon täysistuntoon.

**13) Hallituksen esitys Korean tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä**

Hallituksen esitys 5/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 3/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi keskiviikon täysistuntoon.

**14) Hallituksen esitys Thaimaan kuningaskunnan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä**

Hallituksen esitys 6/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 4/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi keskiviikon täysistuntoon.

**15) Hallituksen esitys Vietnamin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä**

Hallituksen esitys 7/1995 vp  
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 5/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi keskiviikon täysistuntoon.

---

**P u h e m i e s :** Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina klo 14.

---

Täysistunto lopetetaan kello 13.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

